

УДК 378.01(09):14

CURRENT STATE AND PROBLEMS OF THE DEVELOPMENT OF THE UKRAINIAN HIGHER EDUCATION

Nataliia Serdiuk,

Doctor of Philosophy in Pedagogy (Ph.D), Associate Professor,
Associate Professor of the Department of Foreign
Philology, Translation and Methods of Teaching,
SHEE «Pereiaslav-Khmelnytskyi Hryhorii Skovoroda
State Pedagogical University»,
Pereiaslav-Khmelnytskyi, Ukraine
ORCID iD: orcid.org/0000-0002-9865-6977

Abstract

The article is devoted to an analysis of the current state of the Ukrainian higher education development, which shows that there are a lot of innovations and reforms having been implemented in it and there is a huge amount of problems that should be identified and settled. The author of the article, grounding on the analysis of the theory and practice of the higher education in Ukraine, specifies the set of main higher education problems (80) according to 15 functional subsystems of educational sphere. In the author's opinion, the modern system of higher education in Ukraine should proceed from the assumption that only a comprehensive approach to the solution of its actual problems enables the quality and effectiveness of students' training and bringing up to be improved, the level of teachers' professional skills to be increased, and the education in general to be raised and fixed on the European level.

Key words: *education, higher education, current state, reform, tendency, problem, classification, subsystem, European standard.*

Statement of the problem of the context of modern pedagogical thought and its connection with important scientific and practical tasks. The present stage of Ukraine's development is characterized by radical changes in the educational system, connected with its integration into the European educational space. It is the

reformation of national higher education which is of particular significance in this process. Taking into account the fact that the Minister of Education and Science of Ukraine L. Hrynevych considers the Law of Ukraine «On Higher Education» (2014) to be recurrent and invites to take part in the preparation of amendments to it [7], we consider that the realization of this task firstly requires the analysis of the current state of the higher education development in Ukraine and the identification of main problems to be settled. Therefore, we consider an article devoted to the analysis of current state and problems of the development of the Ukrainian higher education to be relevant.

Analysis of recent research and publications. Different aspects of the analysis of the higher education in Ukraine have been under investigation recently, for example the tendencies of the higher education development in Ukraine have been studied by O. Chvyrova, O. Dubaseniuk, the trends and problems of education development in Ukraine – by V. Riabchenko, T. Yarovenko, the problems and prospects of financing of higher education development in Ukraine – by S. Zakharin, M. Denysenko, the European integration of Ukraine as tool for internal reform, a source of problems – by M. Chulaievska, O. Poshedin and others. The analysis of recent research and publications proved that current state of the development of the Ukrainian higher education is always in time to be investigated, but there are also a lot of problems in it which are still open and should be settled.

The purpose of the article is to analyze the current state and specify the problems of the higher education development in Ukraine.

Presenting main material. The vector of modern Ukrainian state policy and strategy is aimed at further development of the national education system, its adaptation to the conditions of the socially oriented economy, transformation and integration into the European and world communities. The realization of this task demands changes and improvements in the educational system of all its levels, with the special emphasis onto higher education level and European experience and practice.

It's important to note that the implementation of the modernization of higher education in Ukraine needs to take into account the general tendencies of the development of European higher education. O. Dubaseniuk identified following seven tendencies: 1) a specialization, aimed at forming skills of self-searching the perspective directions of research methodology and corresponding developments; 2) a departure from the biologized interpretation of abilities and the attribution of many children to the category of «incapable» on this basis; 3) the aim of the educational process restructuring is to acquire knowledge creatively, which can form the basis for research and design and project activities; 4) strengthening the educational process differentiation and individualization through the development of varied educational programs, focused on different categories of students, as well as the development of individualized programs and the definition of the pace of learning in relation to the personal characteristics and abilities of each student; 5) an active search for a new methodical system that focuses not only on the individual's intellect, but also on its emotional and subconscious sphere of personality, aimed at student's transforming from the passive object of the educational process into a subject of it; 6) the implementation of the continuous education principles, the creation of new types of educational institutions for non-formal education (like people's homes in Germany and the Netherlands); public self-regulated education networks (like in USA); women's education centers (like in Japan) etc.; 7) the content of higher education is substantively transformed implying: the social and humanitarian educational components' strengthening, which can be realized through an increase in the relative volume of subjects of the social and humanitarian cycle [3].

The analysis of current state of the development of the Ukrainian higher education shows there are a lot of innovations and reforms having been implemented in it, some of them are very effective and important nowadays, the others are less. Generally speaking, we can name such positive reforms in the Ukrainian education which primarily dealt with the professional higher education,

as: joining of Ukraine to the Bologna process, the consolidation of two-level education, the implementation of European Credit Transfer and Accumulation System (ECTS), the matriculation on the basis of the External independent testing (EIT) results, adoption of the Laws of Ukraine «On Higher Education» and «On Education» etc.

However, the state of the field of higher education, the pace and depth of transformation does not fully meet the needs of the individual, society and state. Globalization, change of technologies, transition to information and technological society, the establishment of the priorities of sustainable development, other peculiar features of modern civilization predetermine the development of man as a main goal, a key indicator and a basic lever of modern progress, the need for radical modernization of the industry. They «put forward the question of state's and society's ensuring the priority of the development of education and science, the priority of solving their urgent problems» [3]. That's why we consider the analysis of current state of the development of the Ukrainian higher education and the identification of its problems to be up to date.

The National State Program «Education» («Ukraine of the XXI century») emphasizes the problems of updating the content of education and the introduction of innovative technologies in the educational process, defines some of them as: an excessive commercialization of higher education, mismatching the value of educational services and the quality of their providing, and in some cases its overpricing [2].

Some scientists define such list of the Ukrainian higher education problems as:

- 1) the integration of education and science;
- 2) the increase of social prestige and strengthening of the motivation for scientific and pedagogical workers of higher education establishments;
- 3) a radical upgrade and modernization of the material and technical base of higher educational establishments in accordance with the modern world requirements;

4) the creation of the necessary infrastructure and appropriate material and information support for students' self-study and practical training;

5) the democratization of higher education in the spirit of classical universities;

6) the introduction of a reasonable evaluation of the higher education quality;

7) the actualization of the student's personality for obtaining a real higher education, which should serve as a determining factor in the development of the national higher education [5].

The other scientists consider the problems of higher education to be as:

1) a lack of high motivation to increase professional skills and really creative work;

2) the gap between the budget funding and the society's requirements for the education and upbringing quality;

3) a certain orientation from management education units onto self-financing and entrepreneurial activity of educational establishments;

4) the «aging» of pedagogical personnel [4].

We completely share these two points of view onto the identification of higher education problems and emphasize that we consider that they should be firstly solved.

O. Chvyrova defines also such problems as:

1) the absence of the opportunity to study the developed countries' experience (the enhancing of cooperation with international organizations and programs to enable the confirmation of the Ukrainian higher education prestige on the international arena, to gain international experience for the implementation of further structural reforms and new information technologies in education);

2) a lack of systematicity and regularity in scientific and methodological activity;

3) the inaccessibility of the necessary new scientific and methodical literature because of financial difficulties;

4) a lack of continuous systematic analysis with the purpose of operational and prospective correction of scientific and methodological work [8].

We agree with last two problems, they are really up to date, but we don't towards the definition of the first problem mentioned above, because consider the word «absence» to be inappropriate here. Our opinion is that there is an opportunity to study the developed countries' experience in Ukraine and abroad because of Free-visa regime between our country and EU since 11.06.2017, but there is no state financial support to scientists studding it, or educational institutions etc., in Ukraine.

Speaking about main goals and objectives of the reforms of Ukrainian universities, ex-Minister of Education and Science of Ukraine (2014–2016) S. Kvit identifies such main problems as: 1) a plagiarism; 2) the separateness of the higher education in Ukraine from scientific research; 3) the problem of vocational education aiming the creation of new type of vocational institutions with different educational levels, many professions, and much bigger size; 4) the differences between Ukrainian higher educational institutions and Western teaching universities in completely different design and purpose of teaching; 5) the phenomenon of rector feudalism; 6) the unwillingness of many universities to reduce the teaching workload for instructors and classroom load for students, to modify the organization of learning process, to implement real electivity of academic disciplines in practice, or to reform post-graduate education (PhD programs); 7) ignoring the demands concerning the use of Ukrainian and English languages and the requirements for publications in academic journals listed in internationally acknowledged bibliographic databases; 8) the creation of fully-functioning student self-governance [1].

In our opinion, some of the problems mentioned above are of debating character, some of are solved, for example nowadays the antiplagiarism programs are very popular in use, the others are absent in this list, but should be under continuous investigation, like the problem of motivation of educational workers to effective work and

students to resultative study, minding the fact that one of the most important components of professional orientation of the study process in higher pedagogical education is the future teacher's motivation, that further should be pupil-oriented at school [6].

T. Yarovenko, studding the tendencies and problems of the development of education in Ukraine, classifies all the problems according to 14 particular functional subsystems of the educational sphere, in particular:

1. The supply of entrants and the availability of education: a demographic crisis, educational establishments disproportionate placement, low-income bracket of the population in Ukraine, international migration of university entrants;

2. The provision of workplaces (for vocational-technical and higher education): a reduction of the labor resources need and its disproportionality, the discrepancy of the educational services market and the labor market, the deficiency of close ties with environment subjects;

3. The education effectiveness and efficiency: the deficiency of responsibility division, an ineffective monitoring, a lack of fair competition, a low level of institutions' autonomy;

4. The quality of education: there is no competition in the process of recruitment, the content of training programs does not meet the requirements and standards, a poor quality of teaching disciplines, an absence of the fundamental and applied knowledge combination;

5. The legislative and normative support of educational process: a presence of intermediate units in the management, an uncontrolled pricing for educational services, contradictions in the legislative and regulatory field, different departmental subordination;

6. Its methodical provision: a low quality of teaching and methodological support, imperfect methods and their non-compliance with modern requirements, a lack of systemacity and substantiation in the formation of curricula and programs;

7. The scientific support of education: a formality of the scientific research results implementation, an insufficient development

of scientific cooperation, a lack of incentives for the implementation of international projects;

8. The supply of educational workers: «dequalification», shortage and migration of personnel, a lack of practical experience, a lack of encouragement of scientific and professional activity, an excessive workload;

9. The financial-economic provision of educational process: an insufficiency and disproportionality of budget financing, shortcomings of financial planning and control, legislative barriers and the absence of open tenders, investment projects are not strategic;

10. Its material and technical supplying: a contraction of the volume of capital repairs and commissioning, an increase of utility costs, its non-compliance with requirements and norms;

11. The social and psychological support of education: a low level of the development of social infrastructure and social protection system, a lack of effective motivation mechanisms, a teacher's low social status;

12. Its organizational support: the discrepancy between «the International Standard Classification of Education» (ISCED) classification of knowledge and specialties, the «personification» and bureaucratization of management, a lack of recognition of qualifications;

13. Its informational support: an inconsistency of the information and communication infrastructure with modern requirements and standards, a lack of staff readiness for implementation, a low level of Internet access;

14. The innovative provision of educational process: a lack of motivation for innovations implementation, «old» management structures and methods, shortcomings of legislation on copyright and related rights [9].

The set of the appropriate problems is grouped dealing with the education of Ukraine in general. With the purpose of the specifying the problems of the higher education development in Ukraine we took this classification made by T. Yarovenko as the basic one for our research work. Also we should note that the T. Yarovenko's set of the

identified problems on the legislative-normative and organizational support of educational process were considered to be important and complete and included to our list of main problems untouched.

The analysis of the theory and practice of the higher education in Ukraine gives us an opportunity to specify the list of its main 80 problems (grounding on the T. Yarovenko classification [9] and others) according to 15 functional subsystems of the educational sphere:

1. The supply of entrants and occupational guidance for prospective students: a demographic crisis, international migration of university entrants, an insufficient occupational guidance of higher education establishments for prospective students, a low level of its financial support, transferring the responsibility for an occupational guidance onto a teaching staff.

2. The availability of education: educational establishments disproportionate placement, low-income bracket of the population in Ukraine, the discrepancy of the level of educational services and quality of their providing, in some cases its unjustified overestimation, the instability in the number of state-funded places.

3. The provision of workplaces at higher education establishments: a reduction of the labor resources need and its disproportionality, the discrepancy of the educational services market and the labor market, the deficiency of close ties with environment subjects, a lack of transparency in the teaching workplaces competition and criteria for admission to it, a reduction of educational and pedagogical load rates and an inconsistency of their distribution to the internal scientific and pedagogical rating of teachers.

4. The education effectiveness and efficiency: the deficiency of responsibility division, an ineffective monitoring, a lack of fair competition, a low level of institutions' autonomy, a lack of integrated monitoring of demand in graduates and their career growth, self-esteem and assessment by employers and colleagues, parents.

5. The quality of education: there is no competition in the process of recruitment, the content of training programs does not meet the requirements and standards, a poor quality of teaching disciplines, an absence of the fundamental and applied knowledge combination,

the development of variation educational programs, the development of new individualized study programs and improvement of existing ones, and the determination of study pace in accordance with the personal characteristics and abilities of each student, the improvement of the system of the higher education quality real assessment.

6. The legislative and normative support of educational process: a presence of intermediate units in the management, an uncontrolled pricing for educational services, contradictions in the legislative and regulatory field, different departmental subordination.

7. Its methodical provision: a low quality of teaching and methodological support, imperfect methods and their non-compliance with modern requirements, a lack of systemacity and substantiation in the formation of curricula and programs, a low level and volume of free programs and courses on advanced pedagogical experience exchange, in particular teaching methods.

8. The scientific support of education: a formality of the scientific research results implementation, an insufficient development of scientific cooperation, a lack of incentives for the implementation of international projects, a low level of motivation of teachers by the higher education establishment and their support in publishing manuals, articles in scientific and metric databases and international publications, etc.

9. The supply of educational workers: deskilling of teachers, a shortage and migration of personnel, a lack of practical experience, a lack of encouragement of scientific and professional activity, an excessive workload, an insufficient level of motivation for improving professional skills and a lack of creativeness in pedagogical activity, «aging» of teaching staff.

10. The financial-economic provision of educational process: an insufficiency and disproportionality of budget financing, shortcomings of financial planning and control, legislative barriers and the absence of open tenders, investment projects are not strategic, a lack of transparency in the use of the budget, a lack of financial opportunity to study the practical experience of higher education in developed

countries, as well as the acquisition of the necessary new technical means of teaching and educational methodical literature.

11. Its material and technical supplying: a contraction of the volume of capital repairs and commissioning, an increase of utility costs, its non-compliance with requirements and norms, a low level of modernization of higher educational establishments' material and technical base in accordance with modern world requirements.

12. The social and psychological support of education: a low level of the development of social infrastructure and social protection system, a lack of effective motivation mechanisms, a teacher's low social status and insufficient level of their psychological support.

13. Its organizational support: the discrepancy between «the International Standard Classification of Education» (ISCED) classification of knowledge and specialties, the «personification» and bureaucratization of management, a lack of recognition of qualifications.

14. Its informational support: an inconsistency of the information and communication infrastructure with modern requirements and standards, a lack of staff readiness for innovations implementation, a low level of Internet access, an insufficient level of appropriate material and information support for students' self-study work and practical training.

15. The innovative provision of educational process: «old» management structures and methods, shortcomings of legislation on copyright and related rights, a lack of motivation for innovations implementation, a low level of exchange of experience in the innovative tools and technologies creation and implementation between institutions of higher education in Ukraine, an insufficient analysis of innovations introduction in world higher education.

Conclusions of the research and perspectives of further exploration in the studied direction. The analysis of current state of the development of the Ukrainian higher education shows there are a lot of innovations and reforms having been implemented in it (some of them are very effective and important nowadays, the others are less) and there is a huge amount of problems that should be identified

and settled. Main 80 problems of the higher education development in Ukraine were specified according to 15 functional subsystems of educational sphere. The modern system of higher education in Ukraine should proceed from the assumption that only a comprehensive approach to the solution of its actual problems enables the quality and effectiveness of students' training and bringing up to be improved, the level of teachers' professional skills to be increased, and the education in general to be raised and fixed on the European level.

Список використаних джерел

1. *Kvit S.* The reform of Ukrainian universities – main goals and objectives [Electronic resource] / S. Kvit. – Mode of Access : <http://kvit.ukma.edu.ua/2017/04/the-reform-of-ukrainian-universities-%E2%80%93-main-goals-and-objectives/>
2. Державна національна програма «Освіта» («Україна XXI століття») [Електронний ресурс] // Сайт Міністерства освіти і науки України. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/896-93-%D0%BF>
3. *Дубасенюк О.А.* Розвиток вищої освіти: тенденції та перспективи [Електронний ресурс] / О.А. Дубасенюк // Людиноцентризм як основа гуманітарної політики України : освіта, політика, економіка, культура : матер. Всеукр. конф. – К. : ІОД НАПН України, 2011. – С. 135–142.
4. *Поперечний М.* Тенденції розвитку вищої освіти України на сучасному етапі [Електронний ресурс] / М. Поперечний. – Режим доступу : http://vstupproperechny.blogspot.com/p/blog-page_5128.html
5. *Рябченко В.І.* Номінальна вища освіта як актуальна проблема на шляху забезпечення реальної компетентності в сучасному українському соціумі / В.І. Рябченко // Модернізація вищої освіти в Україні і світі : десять років наукового пошуку : колектив. моногр. / Акад. пед. наук України; Ін-т вищої освіти України; за заг. ред. В.П. Андрущенко, В.І. Лугового, М.Ф. Степка. – Х. : Вид-во НУА, 2009. – 504 с. – С. 146.
6. *Сердюк Н.Ю.* Мотивація як складова частина професійної спрямованості навчання майбутніх учителів, які вивчають німецьку мову як другу іноземну / Н.Ю. Сердюк, Н.М. Марченко // Молодий вчений. – Херсон : ТОВ «Видавничий дім «Гельветика», 2016. – № 6. – С. 463. <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2016/6/114.pdf>
7. Стаття «Лілія Гриневич : прийнятий у 2014-му ЗУ «Про вищу освіту» запровадив багато потрібних новацій, але сьогодні він уже застарів та потребує змін» [Електронний ресурс] // Сайт Міністерства освіти і науки України. – Режим доступу : <https://mon.gov.ua/ua/news/liliya-grinevich-prijnyatij-u-2014-mu-zu-pro-vishu-osvitu-zaprovadiv-bagato-potribnih-novacij-ale-sogodni-vin-uzhe-zastariv-ta-potrebuye-zmin>

8. Чви́рова О.Є. Специфіка інноваційного розвитку вищої освіти у філософському аспекті [Електронний ресурс] / О.Є. Чви́рова. – Режим доступу : <http://www.khai.edu/csp/nauchportal/Arhiv/GCH/2011/GCH311/pdf/03.pdf>
9. Яровенко Т.С. Тенденції та проблеми розвитку освіти в Україні [Електронний ресурс] / Т.С. Яровенко. – Режим доступу : <http://ev.fmm.kpi.ua/article/viewFile/45185/41466>

References

1. Kvit S. The reform of Ukrainian universities – main goals and objectives [Elektronnyi resurs] / S. Kvit. – Mode of Access : <http://kvit.ukma.edu.ua/2017/04/the-reform-of-ukrainian-universities-%E2%80%93-main-goals-and-objectives/>
2. Derzhavna natsionalna prohrama «Osvita» («Ukraina XXI stolittia») [Elektronnyi resurs] // Sait Ministerstva osvity i nauky Ukrainy. – Rezhym dostupu: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/896-93-%D0%BF>
3. Dubaseniuk O.A. Rozvytok vyshchoi osvity: tendentsii ta perspektyvy [Elektronnyi resurs] / O.A. Dubaseniuk // Liudynotsentryzm yak osnova humanitarnoi polityky Ukrainy: osvita, polityka, ekonomika, kultura : mater. Vseukr. konf. – K. : IOD NAPN Ukrainy, 2011. – S. 135–142.
4. Poperechnyi M. Tendentsii rozvytku vyshchoi osvity ukrainy na suchasnomu etapi [Elektronnyi resurs] / M. Poperechnyi. – Rezhym dostupu: http://vstuppoperechny.blogspot.com/p/blog-page_5128.html
5. Riabchenko V.I. Nominalna vyshcha osvita yak aktualna problema na shliakhu zabezpechennia realnoi kompetentnosti v suchasnomu ukrainskomu sotsiumi / V.I. Riabchenko // Modernizatsiia vyshchoi osvity v Ukraini i sviti: desiat rokov naukovooho poshuku: kolektyv. monohr. / Akad. ped. nauk Ukrainy; In-t vyshchoi osvity Ukrainy; za zah. red. V.P. Andrushchenko, V.I. Luhovoho, M.F. Stepka. – Kh.: Vyd-vo NUA, 2009. – 504 s. – S. 146.
6. Serdiuk N.Yu. Motyvatsiia yak skladova chastyna profesiinoi spriamovanosti navchannia maibutnikh uchyteliv, yaki vyvchaliu nimetsku movu yak druhu inozemnu / N.Yu. Serdiuk, N.M. Marchenko // Molodyi vchenyi. – Kherson : TOV «Vydavnychi dim «Helvetyka», 2016. – № 6. – S. 463. <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2016/6/114.pdf>
7. Stattia «Liliia Hrynevych : pryiniaty u 2014-mu ZU «Pro vyshchu osvitu» zaprovadyv bahato potrebynykh novatsii, ale sohodni vin uzhe zastariv ta potrebuie zmin» [Elektronnyi resurs] // Sait Ministerstva osvity i nauky Ukrainy. – Rezhym dostupu: <https://mon.gov.ua/ua/news/liliya-grinevich-prijnyatij-u-2014-mu-zu-provishu-osvitu-zaprovadiv-bagato-potribnih-novacij-ale-sogodni-vin-uzhe-zastariv-ta-potrebuie-zmin>
8. Chvyrova O.Ye. Spetsyfika innovatsiinoho rozvytku vyshchoi osvity u filosofskomu aspekti [Elektronnyi resurs] / O.Ye. Chvyrova. – Rezhym dostupu : <http://www.khai.edu/csp/nauchportal/Arhiv/GCH/2011/GCH311/pdf/03.pdf>

9. *Iarovenko T.S. Tendentsii ta problemy rozvytku osvity v Ukraini [Elektronnyi resurs] / T.S. Yarovenko. – Rezhym dostupu : <http://ev.fmm.kpi.ua/article/viewFile/45185/41466>*

Наталья Юрьевна Сердюк,
кандидат педагогических наук, доцент,
кафедра иностранной филологии, перевода и методики обучения,
ГВУЗ «Переяслав-Хмельницкий государственный педагогический
университет имени Григория Сковороды»,
г. Переяслав-Хмельницкий, Украина
E-mail: serdiuk-n@ukr.net

Сердюк Н.Ю.
НЫНЕШНЕЕ СОСТОЯНИЕ И ПРОБЛЕМЫ РАЗВИТИЯ
ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ УКРАИНЫ

Аннотация

Статья посвящена анализу нынешнего состояния развития украинского высшего образования, которое показывает, что в нем реализовано много инноваций и реформ, но существует огромное количество проблем, которые необходимо определить и решить. Автор статьи, основываясь на анализе теории и практики высшего образования в Украине, определяет набор основных 80 проблем высшего образования по 15 функциональным подсистемам образовательной сферы. По мнению автора, современная система высшего образования в Украине должна исходить из того, что только комплексный подход к решению ее актуальных проблем позволяет улучшить качество и эффективность обучения и воспитания студентов, повысить уровень профессиональных навыков преподавателей и в целом приподнять образование на европейский уровень.

Ключевые слова: образование, высшее образование, нынешнее состояние, реформа, тенденция, проблема, классификация, подсистема, европейский стандарт.

Наталія Юрївна Сердюк,
кандидат педагогічних наук, доцент,
кафедра іноземної філології, перекладу та методики навчання,
ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний
університет імені Григорія Сковороди»,
м. Переяслав-Хмельницький, Україна
E-mail: serdiuk-n@ukr.net

Сердюк Н.Ю.
СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ
ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ

Анотація

Стаття присвячена аналізу сучасного стану розвитку вищої освіти України. Автор статті уточнює сукупність основних 80 проблем вищої освіти за 15 функціональними підсистемами освітньої сфери: 1) забезпеченість абітурієнтами та профорієнтаційна робота: демографічна криза, міжнародна міграція абітурієнтів, недостатня профорієнтаційна робота закладів вищої освіти України з абітурієнтами, низький рівень її фінансової підтримки, перекладання відповідальності за профорієнтаційну роботу на викладацький штат; 2) доступність освіти: непропорційність розміщення освітніх закладів, низький рівень доходів населення, невідповідність рівня вартості освітніх послуг якості їх надання, подекуди його необґрунтоване завищення, нестабільність обсягу державних місць; 3) забезпеченість робочими місцями: невідповідність ринку освітніх послуг ринку праці, відсутність тісних зв'язків із суб'єктами зовнішнього середовища, скорочення потреби у трудових ресурсах та її непропорційність, відсутність прозорості конкурсу та критеріїв прийому на викладацьку роботу, зменшення ставок навчально-педагогічного навантаження та невідповідність їх розподілу внутрішньому науково-педагогічному рейтингу викладачів; 4) результативність і ефективність освіти: відсутність розподілу відповідальності, неефективний моніторинг, відсутність справедливої конкуренції, низький рівень автономії закладів, відсутність комплексного моніторингу попиту та кар'єрного зростання випускників, їх самооцінки та оцінки роботодавцями та колегами, батьками; 5) її якість: відсутність конкурсу у процесі набору, низька

якість викладання дисциплін, відсутність поєднання фундаментальних і прикладних знань, невідповідність змісту програм навчання сучасним вимогам і стандартам, розвиток варіативних освітніх програм, розробка нових й удосконалення вже існуючих індивідуалізованих програм навчання і визначення його темпів згідно з персональними особливостями і здібностями кожного студента, удосконалення системи реальної оцінки якості вищої освіти; б) законодавчо-нормативне забезпечення навчального процесу: наявність в управлінні проміжних ланок, неконтрольоване ціноутворення на освітні послуги, протиріччя у законодавчому та нормативному полі, різна відомча підпорядкованість; 7) методичне забезпечення: низька якість навчально-методичного забезпечення, недосконалість методик, їх невідповідність сучасним вимогам, відсутність системності й обґрунтування при формуванні навчальних планів і програм, низький рівень і обсяг безкоштовних програм і курсів обміну передовим педагогічним досвідом, зокрема методики навчання; 8) наукове забезпечення: формальність впровадження наукових результатів досліджень, недостатній розвиток наукової співпраці, відсутність стимулювання реалізації міжнародних проектів, низький рівень мотивації викладачів закладом вищої освіти і їх підтримки у виданні посібників, публікацій у науково-метричних базах і міжнародних виданнях тощо; 9) кадрове забезпечення: «декваліфікація», нестача та міграція кадрів, відсутність практичного досвіду роботи, відсутність заохочення наукової, професійної активності, надмірне навантаження, недостатній рівень мотивації для підвищення професійної майстерності та відсутність креативу у педагогічній діяльності, «старіння» педагогічних кадрів; 10) фінансово-економічне забезпечення: недостатність і непропорційність бюджетного фінансування, недоліки фінансового планування та контролю, законодавчі перепони, відсутність відкритих тендерів, інвестиційні проекти не є стратегічними, недостатня прозорість використання бюджету, відсутність фінансової можливості вивчення практичного досвіду вищої освіти розвинених країн, а також придбання необхідних новітніх технічних засобів навчання та навчально-методичної літератури; 11) матеріально-технічне забезпечення: скорочення обсягів капітальних ремонтів і введення в експлуатацію, підвищення витрат на комунальні послуги, невідповідність вимогам і нормативам, низький рівень модернізації матеріально-технічної бази закладів вищої освіти відповідно до сучасних світових вимог; 12) соціально-психологічне

забезпечення: низький рівень розвитку соціальної інфраструктури, системи соціального захисту, відсутність ефективних механізмів мотивації, низький соціальний статус педагога; низька заробітна плата та недостатня їх психологічна підтримка; 13) організаційне забезпечення: невідповідність класифікатора галузей знань і спеціальностей МСКО, «Персоніфікація» та бюрократизація управління, відсутність визнання кваліфікацій; 14) інформаційне забезпечення: невідповідність інформаційно-комунікаційної інфраструктури сучасним вимогам і стандартам, недостатня готовність персоналу до впровадження, низький рівень доступу до Інтернету, недостатній рівень відповідного матеріально-інформаційного забезпечення самостійної навчальної роботи та практичної підготовки студентів; 15) інноваційне забезпечення навчального процесу: «старі» управлінські структури та методи, недоліки законодавства про авторські та суміжні права, відсутність мотивації впровадження, низький рівень обміну досвідом створення та впровадження інноваційних засобів і технологій між закладами вищої освіти України, недостатнє вивчення впровадження інновацій у вищій освіті країн світу. На думку автора, сучасна система вищої освіти України повинна виходити з того, що лише комплексний підхід до розв'язання актуальних проблем дає можливість суттєво покращити якість і результативність навчання та виховання студентів, удосконалити педагогічну майстерність викладачів, загалом підняти та зафіксувати освіту на європейському щаблі.

Ключові слова: освіта, вища освіта, сучасний стан, реформа, тенденція, проблема, класифікація, підсистема, європейський стандарт.